

Тангъчин селанä эдл-ахун шин öдлтин төлä

Давсн 1957 джил—мана агъу ик Тöрснiн цаарандк экономическ öдлтин, энунä чиднë улм куч авлгнä джил болдж гарв. Коммунистическ тосхлтин олна кергт Советск хальмгин куч-кöлсчнр цуг советск оln-äмтнlä хамдан эврәннñ темдгтä демән бастäвб.

Тангъчин куч-кöлсчнр 1957 джилд государствд селанä эдл-ахун эдл-уш орулдж öгл-гнñ зурагбан: ноосар—105 процент, махар—104 процент куч-кöлсчнр. Ус болн öнлг öгл-гнñ зура кучцдән бас кучцäгдлi.

Турун нуурин совхозмуд болн колхозмуд мал агърусна шим-шүүс öбдлүдлгнñ кергт öнчтä дилврмүд кучцäв. „Сарпа“ совхозин коллектив (директорнñ ур Рубан), эврәннñ эдл-ахун нег хбн болгнñас 5,9 килограмм ноос киргъв, государствд орулдж öггдсн тоогъар болхла—нег хбн болгнñд 6,39 килограмм ноосн болдж тусв. „Черноземельский“ совхоз (директорнñ ур Огрызкин) нег хбн болгнñас, государствд öггдсн тоогъар—7,55 килограмм нег киргъв. Иим үзмдж Ставропольск крайд байтхä Роднiйск федерация темдгтä.

Хöбчнр В. Муравейников (балгñсна Сталинä нертä колхозас), Эрдннев (4-ч номертä совхозас), Бузулуков („Сарпинск“, совхозас) болн нань чигн кесг хöбчнр хбн болгñас 8—8,5 килограмм ноос киргъад, мана эдл-аху болгñар олзлглад уга дала äдл эв-аргъ бaaхиг үзүлцхäv.

Тангъчар дундл нег хбн болгñас ноос киргългнñ колхозмудар — 5,15 килограмм, совхозмудар—4,95 килограмм болдж гарв. Энññ холд татунñ илмелгддлжнä.

Төрүнlä хамднñ тангъчин селанä эдл-ахун бaaх зöвәр дуту-дундиг гоолн келх кергтä. Совхозмуд болн колхозмуд мал агърус öсклгнñ зурагбан ямаран чигн зүсн малар кучцäдж чалсн уга. Туслгьл гол эдл-аху — хö öсклгнñ зура 91,8 процент кучцäгдсн. Энññ—совхозмудар болн колхозмудар мал, нег үлү малин төл икär гарутсна уршг болдж гарв. Хöбнä гаруг мөнгär дуньцүлхлä, кесг сай арслнг мөнгнñ геедрв.

Колхозмудар болн совхозмудар малин төл багъар авднa. Нääднр 100 хбн болгñас совхозмудар—91 хургнñ, колхозмудар—90 хургнñ экäсн салгъдв. Колхозмудин болн совхозмудин, МТС-н гардачнр, советск болн селанä эдл-ахун органсин көдлächнр давсн джилнñ дуту-дундас болн эндүсäs ирлцнгъу аш кецхäх зöвтä.

Эц дуту-дундс, эндүс чиклнñ гñсн—мал үзмджтä сäänар үвлзүллгнñ, малин төл авлгнñд, нег үлү үвлär хöд хургьмуллгнñд сән белдвр цагтнñ бурдäлгнñ болжана. Мал үвлзүллгнñ чинрнñ цугтад медгддлжнä. Кемерджән колхозмуд болн совхозмуд малан гару угагъар, сән чинñтägär үвлзнгäс гаргхла, 1958 джилнñ эдл-ахун төрмүд

дилвртägär хагългдхнñ лавтa. Эн төрмүд ниднин джилнñ төрмүдäс улм ик болн чинртä болдж. Билн ноос, мах болн мал агърусна талдан чигн эдл-уш гаргългнñг зöвәр икдүлх зöвтäвдн.

Эн джилд хбн малин тоог 380 мингнñ хö немдж öскх кергтä. Дуилад нег хбн болгñас ноос киргългнñ тангъчин совхозмудар болн колхозмудар—5,3 килограммд кургх зöвтäвдн.

Хальмг тохмта малин шим-шүүс öбдлүллгнñд сән öнггнñ тävх кергтä. Хальмг тохмта махна малин нернñ ик кезәнä орн-нутгт гарсн. Тер нернñ шинäс гархкин төлä хальмг тохмта махна мал öсклгär тодрха төрмүд дилгдлж кучцäх кергтä.

Мана эдл-ахусин кесг гардачнр, ус гаргългнñа туск төр босхла—мана укрмүд усн уга гицхәнä. Эн хаджгър хälлц болжана. Улгурнñ, Сарпинск района „Гигант“ колхозд нургълдж хальмг тохмта, зярмнñ балдр тохмин 500 укр бäänä. Давсн джилд эн укрмүд болгñас 1259 килограмм усн саагдсн. „Родина“ гидж колхоз ниднин джил саалин нег укр болгñас 209 килограмм ус саав. Западн района колхозмуд, саалин нег укр болгñас 1758 килограмм, Яшалтинск района колхозмуд—1341 килограмм ус саав.

Кемерджән мана цуг колхозмуд нам „Гигант“ колхозин саадж авсн уснä кемджänd кургдж укр болгñас ус саасн болхла, уснä зурагбан ик эртär кучцäгдл уснä тусг бйäд цуг некврнж бүкдлнñ хәрүлдж болхнñ билä. Болв эдл-ахун кесг гардачнр ус гаргългнñа төриг сән öнггнñ авцхаш. Иим бaaдлнж цаарандан гаргьлго нег укр болгñас ус саалгнñг темдгтägär öбдлүлх кергтä. Селанä эдл-ахун 100 гектар газр болгнñд саалин укрмүдин тоогнññ бас олдулх кергтä.

Увлär, эрт хаврар хöд хургьлуллгнñа цаг ирчкв. Эн

цаг—икл гидж даалгьврта цаг болджана. Малин дулан хаша-хаацин дулан кевтрин болн хотин тускар килмдж гаргългнñ — эдл-ахун гардачнрин, зооветспециалистрин цуг хöбчнрин эрки төр болджана. Болв, эн халхд зöвәр дуту-дунд бäänä. Малин хог диг-даран, кемджäk угагъар гаргьлднä. Улгурнñ, „Южный“ совхоз белдсн öвснä 29,3 процентинñ идчксн бäänä, „Ергенинский“ совхоз—20 процентинñ, Чкаловин нертä совхоз—25 процентинñ, 108-ч номертä совхоз—20 процентинñ идчксн бäänä. Малин хотнñ гуйр-буулä болн силос бас тедү метär диг угагъар эдлгднä. Малин шимтä хотнñ—öвсн, гуйр-буулäг хадгьлдж, кергтä цагтнñ, хöд хургьлх цагт олзлх кергтä.

Хöд хургьлуллгнñд эрки кергтä белдвр ода бийнñ делгүдән кегдäд уга гидж келх кергтä. Целинн района „Родина“ колхозин ах хöбч Карташ Дорджиевин, дулан хаша белн болчксн нертä, авал хälлцлä, тернñ ийр книтн, нилх хургьд бaaгхä, нам бөд мал бärдлж болшго. Иим „дулан“ хаша нерäдлгьтä хаша-хаац „Прудовый“ совхозд бас бäänä. Иим бaaдлнж түргär урулдж, отар болгнñа дулан хаша-хацинñ хälлцлж, дуту-дундинñ уруулдж хургьтa хöбдиг дулан бaaрär теткх кергтä.

Партин ЦК болн СССР-н Министрмүдин Совет селанä эдл-ахун цуг көдлächнрүр—1958 джилнñ селанä эдл-ахун öдлтннñ ик гидж дилврин джил кехмн гñсн дуудвр келä.

Мана тангъчин селанä эдл-ахун көдлächнр, мал öсклгнñдән шин дилврмүд бärдлж, äмн болгнñа тоод мал агъруснас өвдг эдл-уш гаргьлгьар öбрхн джилмүдин эргцд Америкнн Соединенн Штатснñ кучцлгнñа төр хагъллгнñд эврәннñ темдгтä демән тävхнñ лавтa.

М. НАРМАЕВ.

Тангъчин селанä эдл-ахун управленä начальникин дарук.